

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no
Ref.: 18/1415

Oslo, 05.12.2018

Høringsvar fra Norsk Varmepumpeforening – Direktiv 2018/844/EU om endring bygningsenergidirektivet

Vi viser til høringsforslag om endring av bygningsenergidirektivet. NOVAP mener Norge bør implementere tredje revisjon av bygningsenergidirektivet. Norge har en felles klimaforpliktelse med EU i henhold til Paris-avtalen, og dette er et av flere direktiver som skal bidra til at klimaforpliktelsen oppnås.

NOVAP mener det er meget uheldig at revidert bygningsenergidirektiv fra 2010 fortsatt ikke er implementert i Norge. Dette gjør at Norge faller akterut i forhold til våre nordiske naboland og resten av Europa når det gjelder energieffektivisering. NOVAP mener Norge bør følge samme tidsplan som EU for implementering av 3. revisjon av bygningsenergidirektivet, og implementere dette innen 10. mars 2020.

Energieffektivisering i byggsektoren på veien mot lavutslippssamfunnet

Byggenæringen er Norges nest største fastlandsnæring. Totalt omsetter byggenæringen for 525 milliarder kroner hvert år. Nesten 125 000 jobber i de ulike delene av byggenæringen. Mange selskaper innen byggebransjen har virksomhet i mange ulike land innenfor EU. Regjeringen skaper mange unødvendige problemer og utfordringer for byggebransjen når Norge ligger langt bak resten av Europa i implementering av EU-direktiver. Det samme gjelder utvikling av nasjonale standarder for energiberegninger som bygger på europeiske standarder. Byggenæringen har eksempelvis et stort behov for å få revidert NS 3031 Bygningers energiytelse.

Norge har små direkte utslipp av klimagasser i byggsektoren, men sektoren er likevel viktig fordi fornybar elektrisitet som frigjøres fra byggsektoren kan brukes til konvertering av fossil energibruk innenfor transportsektoren, olje- og gassutvinning og til nyetableringer av datasentre og kraftkrevende industri.

NVE har estimert at strømforbruket vil øke med 23 TWh frem til 2035 fra dagens forbruk på 134 TWh til 157 TWh i 2035. Det er forventet at Norge fortsatt vil ha et kraftoverskudd i 2035, men dette forutsetter utbygging av 21 TWh vindkraft. Selv om fornybar kraftproduksjon ikke gir utslipp av klimagasser innebærer det miljømessige ulemper. Det er en vanlig oppfatning at Norge har mange og store sammenhengende områder med tilnærmet urørt natur. Virkeligheten er at det finnes langt mindre urørt natur i dag enn for bare noen tiår siden. De fleste tyngre inngrepene i naturen er irreversible, slik at verdien for naturmangfold vanskelig kan gjenskapes. En økt satsning på energieffektivisering kan bidra til at behovet for utbygging av landbasert vindkraft reduseres, og mer urørt og inngrepsfri natur kan bevares.

De nordiske landenes samarbeid om energi er unikt og har en lang historie. En rapport utarbeidet av Jorma Ollila på bestilling fra Nordisk råd framhever at målsetningen må være å skape det smarteste energisystemet i verden i Norden, og å finne de mest kostnadseffektive løsningene på vei mot en grønn lavkarbonøkonomi. Ollila mener de nordiske landene kan fungere som en visjonær trendsetter ved å bygge et smart energisystem i vår region. NOVAP støtter disse målsetningene, men vil påpeke at dette neppe vil oppnås når Norge ligger så langt bak våre naboland hva gjelder implementering av relevante EU-direktiver.

Kommentarer til artikler i direktivet

Strategi for rehabilitering av bygninger (ny artikkel 2a)

Artikkel 2a stiller krav om å lage en langsiktig strategi for rehabilitering av alle bygninger for å gjøre bygningsmassen mer energieffektiv og karbonfri i 2050. Strategien skal legge grunnlag for en kostnadseffektiv oppgradering av eksisterende bygningsmasse til nesten-null-energibygninger. Strategien skal inneholde et veikart med tiltak og målbare indikatorer for framdrift og milepæler i 2030, 2040 og 2050. NOVAP mener dette er et særdeles viktig punkt for Norge å implementere. Vi har en eksisterende bygningsmasse med stort potensiale for energieffektivisering og for å forbedre inn klima. Per i dag utløses potensialet bare i svært begrenset grad.

Tekniske byggsystemer (endret artikkel 2, 8, 11, 14 og 15)

Artikkel 2

Det er viktig at definisjonen av tekniske byggsystemer er utvidet til å omfatte alt utstyr og systemer for å kontrollere og styre energibruk samt produksjon av varme og strøm på og i bygninger.

Artikkel 11

Det er viktig at definisjonen av tekniske byggsystemer er utvidet til å omfatte alt utstyr og systemer for å kontrollere og styre energibruk samt produksjon av varme og strøm på og i bygninger.

Artikkel 14 og 15

Formålet med energivurdering av tekniske anlegg er å stimulere til energieffektivitet gjennom god installasjon, drift og vedlikehold av anleggene. Inneklimavurdering bør inn som en del energivurderingen av klimaanlegg i yrkesbygg. I tillegg til kuldeanlegg og varmepumper til ventilasjon må kuldeanlegg for datarom, kantine, dagligvare og industri med.

Bestemmelsene knyttet til periodiske energivurderinger (artikkel 14 og 15) av varme-, kjøle- og ventilasjonssystemer er blitt vesentlig endret. Tersklene for energivurdering av varme-, kjøle- og ventilasjonssystemer (eller kombinasjoner av disse systemene) er økt i artikkel 14 og 15, noe som betyr at et potensielt stort antall systemer som skal inspiseres i dag, ikke lenger vil bli pålagt å bli inspisert regelmessig.

I energimerkeforskriften for bygninger (FOR-2009-12-18-1665) er det krav om jevnlig energivurderinger av tekniske installasjoner når det i bygningen er en kjel for fossilt brensel med nominell effekt høyere enn 20 kW. I det nye bygningsenergidirektivet (2018/844/EU) artikkel 15 er inspeksjoner av tekniske installasjoner ikke lenger avgrenset til å omfatte kjeler som oppvarmes med ikke-fornybart flytende eller fast brensel. Begrepet "kjel" er erstattet med begrepet "varmegenerator" som omfatter alle innretninger som produserer og leverer varme til et varmesystem slik som en forbrenningskjel (uavhengig av type brensel), elektrokjel eller varmepumpe.

Dette vil i praksis kunne medføre at energivurderinger med forslag til energieffektiviseringstiltak vil omfatte alle varmesystemer uavhengig av energivare. NOVAP støtter denne utvidelsen av omfanget av energivurderinger av tekniske installasjoner. NOVAP mener at dagens grenser for kjel med nominell effekt høyere enn 20 kW bør gjelde varmegeneratorer, eller klimaanlegg med samlet nominell effekt høyere enn 12 kW eller anleggene samlet betjener et oppvarmet bruksareal over 500 m² skal underlegges plikt om energivurdering. NOVAP anbefaler at man opprettholde dagens inspeksjonsordninger for varme-, kjøle- og ventilasjonssystemer som for tiden har terskler under de nye grenseverdiene i de endrede bygningsenergidirektivet. Det må settes klare krav til fagkompetanse på dem som utfører energivurdering.

Finansielle incentiver og energimerking av bygninger (endret artikkel 10)

Norge har et stort potensial for energieffektivisering i eksisterende bygg, men vi mangler incentiver for å utløse dette potensialet. Vi har ikke forskrifter som regulerer rehabilitering på en måte som sikrer energieffektivitet og bærekraftige kvaliteter når eiere foretar utbedringer. Norge bør vurdere å innføre en egen TEK rettet mot REHAB-markedet. Vi vil i tillegg anbefale at det vurderes å utvide eksisterende tilskuddsordninger for energieffektivisering mot husholdninger gjennom Enova. I tillegg til tilskudd bør det etableres en ordning en låneordning gjennom Enova eller Husbanken som kan fullfinansiere enøktiltak. NOVAP mener det haster å få plass incentiver som kan utløse det store potensialet for energieffektivisering i bygningsmassen.

Norge har selvangivelsesløsning for energimerking av eksisterende boliger. NOVAP anbefaler at denne ordningen erstattes av en ordning hvor det er fagfolk som utfører energimerking av boligen. Vi ser for oss at dette i praksis kan løses ved at takstfolk oppdaterer seg faglig og kan utføre dette i forbindelse med Boligsalgsrapport. Dette må gjerne også integreres i eksisterende verktøy som Energiportalen. Det bør da også utarbeides en tiltaksliste som er tilpasset den enkelte bolig. Med dagens ordning mener vi tiltakslisten blir for generisk og har liten verdi for kjøper av boligen.

Smart indikator for bygninger (SRI)

Ifølge det reviderte direktivet vil Kommisjonen etablere en metode for å vurdere bygningers «smarthet». Det skal etableres en smart-indikator som viser hvorvidt bygningens har energifleksibilitet og evne til å tilpasse energibruk til ulike lastsituasjoner i nettet, samt forbrukernes behov. NOVAP er positive til utformingen av en slik indikator, og vi mener denne med fordel kan legges inn i bygningens energiattest.

Rammeverk for beregning av bygningers energiytelse (endret vedlegg I)

Det er gjort endringer i vedlegget til direktivet som beskriver et rammeverk for beregninger av bygningers energiytelse. Energikrav og energiytelse skal uttrykkes i primærenergi. Medlemslandene skal beskrive de nasjonale beregningsmetodene i henhold til de nasjonale bilag til de overordnede standardene. Energiytelsen til bygninger skal uttrykkes gjennom en numerisk indikator for primærenergiforbruk i kWh/(m²/år). Metoden som benyttes til å bestemme energiytelsen skal være transparent og åpen.

Primærenergifaktorene skal fortsatt fastsettes nasjonalt. Det samme gjelder en rekke andre og forutsetninger og valg som påvirker den beregnede energiytelsen. Men for å gjøre energiberegningene mer transparente har EU gjennom nye energiberegningsstandarder innført et system hvor medlemslandene skal synliggjøre alle valgene de har gjort. Systemet består i at standardene har et normativt tillegg A og et informativt tillegg B med tabeller som angir ulike valg og forutsetninger. Tillegg A inneholder kun tomme tabeller, mens tillegg B inneholder de samme tabellene med utfylte "default"-verdier. Disse "default"-verdiene skal benyttes dersom man nasjonalt ikke har fastsatt andre verdier ved å fylle ut de tomme tabellene i normativt tillegg A.

Standard Norge plikter å følge nye CEN-standardene. Dersom vi i regulatorisk sammenheng ønsker å vise til norske standarder, og vi ikke har gjort en jobb med å fastsette egnede, norske verdier i tabell A, må vi følge default-verdiene i tabell B. Disse default-verdiene er lite egnet for norske forhold. Dersom norske myndigheter ønsker å bruke norske standarder som referanse for energikrav, må vi gjøre en jobb med å fastsette norske verdier i tabell A. Dette er et omfattende arbeid som vil kreve finansiering og involvering fra myndighetene. Vedlegget beskriver mer om de nye energiberegningsstandardene fra CEN.

Med vennlig hilsen

Rolf Iver Mytting Hagemoen
Norsk Varmepumpeforening
E-post: river@novap.no